

45 χρόνια από το θάνατο του Καραγάτση

(Το άρθρο ήταν ομιλία που παρουσιάστηκε στη Ραψάνη τον Αύγουστο 2004 σε εκδήλωση για τον Καραγάτση).

Στην Αθήνα του 1908 γεννιέται ο Δημήτριος Ροδόπουλος. Ήταν γιος του Γεωργίου Ροδόπουλου, ο οποίος κατάγονταν από παλιά οικογένεια της Πελοποννήσου. και μετά την απελευθέρωση της Θεσσαλίας εγκαταστάθηκε στη Λάρισα, όπου άσκησε το επάγγελμα του δικηγόρου και πολιτεύτηκε. Μητέρα του ήταν η Ανθή Μουλούλη από τον Τύρναβο. Η οικογένεια Ροδοπούλου είχε πέντε παιδιά. Τη Ροδόπη, τον Νίκο, οικονομολόγο, συγγραφέα ειδικών πραγματειών, αντιπρόσωπο της Ελλάδας στο Συμβούλιο της Ελλάδας και σε διεθνή συνέδρια, τον Τάκη που διετέλεσε πολλές φορές υπουργός και πρόεδρος Βουλής, την Φωφώ και τον Δημήτρη.

Ο Δημήτρης τελειώνει το δημοτικό σχολείο στη Λάρισα. Περνάει τις καλοκαιρινές του διακοπές στη Ραψάνη. Τα πρώτα χρόνια μένει στο σπίτι του προέδρου Ιωάννη Βλαχαστέργιου (του κυρ Γιάννη Σαρακατσάνου, όπως τον αναφέρει στα διηγήματά του). Συνδέεται στενά με τα τρία από τα 9 παιδιά της οικογένειας, το Νάσο, το Θωμά και το Χρήστο. Οι τέσσερις τους αποτελούν ένα αχώριστο κουαρτέτο. Μια φίλια που θα κρατήσει ως το τέλος της ζωής του. Καθημερινά παίζουν μαζί στη ιτιά, σκαρφαλώνουν στο караγάτσι του Αϊ Θανάση, και χάνονται στις φυλλωσιές του Ανήλιου. Μια ζωηρή συντροφιά που αναστατώνει καθημερινά τον πάνω μαχαλά και αναγκάζει πολύ συχνά τον πρόεδρο να τους βάζει τις φωνές έχοντας βέβαια την έγκριση του πατέρα του Μίμη (έτσι τον αποκαλούσαν τότε) που οι δουλειές του τον κρατούν στη Λάρισα και μόνο τα Σαββατοκύριακα ανεβαίνει στη Ραψάνη. Και δεν θα διστάσει ο κυρ Γιάννης να τους κλείσει μια ολόκληρη νύχτα για τιμωρία στο υπόγειο του σπιτιού, όταν αποφασίζουν ότι δεν τους αρκούν οι εξερευνησεις στο δάσος του ανήλιου αλλά χωρίς να ενημερώσουν κανέναν χάνονται μια ολόκληρη μέρα και μια ολόκληρη νύχτα στον Άνω Προφήτη Ηλία μ' ένα χωριό ξοπίσω τους να τους αναζητά και να αγωνιά.

Το 1924 τελειώνει τις γυμνασιακές του σπουδές στη Θεσσαλονίκη και τη ίδια χρονιά γράφεται στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου της Grenoble. Μετά από ένα έτος επιστρέφει στη Ελλάδα και συνεχίζει τα

Νομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Εντάσσεται στην αριστερά, επιλογή που δεν άρεσε στον πατέρα του και που ήταν ασυμβίβαστη με την καταγωγή και ιδεολογική τοποθέτηση της οικογένειας. Μετά το πτυχίο των Νομικών επιστημών θα πάρει και το πτυχίο των Πολιτικών Επιστημών.

Στα γράμματα έκανε την πρώτη του εμφάνιση τον Ιούνιο του 1927 παίρνοντας μέρος στον Α΄ Λογοτεχνικό διαγωνισμό της "Νέας Εστίας" με το διήγημα "κυρία Νίτσα". Την κριτική επιτροπή αποτελούν μεταξύ άλλων οι Κωστής Παλαμάς και Γρηγόρης Ξενόπουλος. Βραβεύεται με τον Α΄ έπαινο.

Θα προτιμήσει να εμφανιστεί με ψευδώνυμο καθώς δεν θέλει να δυσαρεστήσει τον πατέρα του που έβλεπε πως "οι διαμορφωτικές του προσπάθειες για να διαπλάσει το γιο του πήγαιναν χαμένες. Το ψευδώνυμο που διαλέγει είναι το όνομα ενός δένδρου. Ενός συγκεκριμένου δένδρου με το οποίο συνδέεται η συγγραφική του αφετηρία. Το καραγάτσι του Αϊ Θανάση της Ραιψάνης. Το Μ. σημαίνει Μίτια, έτσι τον φώναζαν πειρακτικά οι φίλοι του στο Πανεπιστήμιο εξ αιτίας της λατρείας του στον Ντοστογιέφσκυ και στους αδελφούς Καραμαζώφ.

Μετά ακολουθεί βροχή δημοσιευμάτων, διηγημάτων, χρονογραφημάτων σε εφημερίδες και περιοδικά. Χρυσός χείμαρρος πνευματικής δημιουργίας. Πρωτότυπος και ανεξάντλητος, σπινθηροβόλος, συναρπαστικός, αισθαντικός, πηγαίος, φιλοσοφημένος, δροσερός, πολιτισμένος, βαθυστόχαστος. Πληθωρική προσωπικότητα με ανθρώπινη ποιότητα, ωριμότητα και εργατικότητα. Ένας αδιόρθωτος μπόεμ των γραμμάτων.

Ο Καραγάτσης υπήρξε φιλελεύθερος και ενάντια στη συμβατικότητα της εποχής του. Είχε μία αναμφισβήτητη ακτινοβολία που πήγαζε από ένα είδος συνέπειας, μια εναρμόνιση ανάμεσα σ' εκείνα που έλεγε ή έγραφε και σ' εκείνα που έπραττε.

Το 1933 κυκλοφορεί το πρώτο του μυθιστόρημα "Ο Συνταγματάρχης Λιάπκιν". Ακολουθούν συλλογές διηγημάτων και μυθιστορήματα. Κυκλοφορεί η τριλογία του "Ο κόσμος που πεθαίνει" που συμπεριλαμβάνει τα μυθιστορήματα "Ο Κοτζαμπάσης", "Αίμα χαμένο και κερδισμένο" και "Τα στερνά του Μίχαλου". Στην τριλογία του αυτή επιχειρείται μια ρεαλιστική ερμηνεία της Επανάστασης και των ηρώων της.

Και δεν σταματά, γράφει θεατρικά έργα και ποιήματα, μεταξύ των οποίων το ποίημα "Μοίρα" αφιερωμένο στον "αλαφροϊσκιωτο" στο μυστικιστή και αρχαιολάτρη, στον Άγγελο Σικελιανό, που ιδιαίτερα

θαύμαζε και εκτιμούσε ο Καραγάτσης.

Τα έργα του σε αιχμαλωτίζουν και σε γοητεύουν. Ρωμαλαία γραφή απ' την οποία δε θα μπορούσε να λείπει το πάθος και η ομορφιά της φύσης που απλώνεται σ' όλη τη χώρα που τον γέννησε. Είναι καταπληκτικός στα μέρη που υμνεί την ομορφιά του Ελληνικού τοπίου. Περιγράφει ερωτικά τη φύση και τα πλάσματα. Κι αυτό το πάθος είναι εκφρασμένο σε ψηλούς λυρικούς τόνους στα κείμενα που αναφέρονται στα Τέμπη και στο περιβάλλον της Ραιψάνης που πάντα τον συγκινούσε και τόσο ωραία περιέγραψε, και ζωγράφισε με ζωντανά και ανεξίτηλα χρώματα. Το ήρεμο και γλυκό περιβάλλον της Ραιψάνης, πλημμυρισμένο από το φως του ήλιου το γεμάτο ομορφιά που σου γεννά το αίσθημα της χαράς και της γαλήνης.

Τα διηγήματά του, για όλους εμάς, που φέρουμε μέσα μας με βαθιά νοσταλγία και ως γλυκιά εικόνα του χθες, τη Ραιψάνη των παιδικών αναμνήσεων μας, δίνουν τη δυνατότητα στη σημερινή δύσκολη και αντιπνευματική εποχή να διατηρούμε την επαφή με το παρελθόν, να επιστρέφουμε στα καταξιωμένα και να διατηρούμε την παράδοση. Είναι ακόμα τα διηγήματά του ένας ακόμη συνδετικός κρίκος που μας ενώνει με τις λυρικές μνήμες του παρελθόντος, με τον απομακρυσμένο παράδεισο της παιδικής αθωότητας.

Ας γυρίσουμε λοιπόν πίσω.....Ας μας ταξιδέψει η σκέψη μας σε καιρούς αλλοτινούς και ξέμακρους. Την εποχή που οι γυναίκες της Ραιψάνης πρόβαλαν στις πόρτες, στα παράθυρα και στα μπαλκόνια για να δουν τους παραθεριστές από τη Λάρισα, τη Θεσσαλονίκη και την Αθήνα κυρίως, να ανηφορίζουν στον **ανήλιο** ή να κατηφορίζουν στη **γαστέρνα**. Στην εποχή που ένας ωραίος νέος ανηφορίζει κάθε πρωί το γκαλτερίμι της **Ιτιάς** και του **Αϊ Θανάση** για να καθήσει κάτω από το καραγάτσι του **Αϊ Θανάση**. Να βυθιστεί μέσα στα βιβλία του και να καταβροχθίσει ολόκληρες σελίδες. Ή να ξεδιπλώσει το μπλοκάκι του, να βγάλει το μολύβι από την τσέπη του και να αρχίσει να γράφει, να γράφει ασταμάτητα ακούγοντας τον ψίθυρο από τις φυλλωσιές του **Ανήλιου** κι αναπνέοντας το γεμάτο μυρωδιές της φύσης χώμα της Ραιψάνης. Κι όσο περισσότερο διάβαζε, κι όσο περισσότερο έγραφε, τόσο πιο αχαλίνωτη γινόταν η φαντασία του. Οι ονειροπολήσεις του είχαν πάρει τέτοιες διαστάσεις ώστε δύσκολα πια ξεχώριζε αν κάτι που το ζούσε ήταν αληθινό ή δημιούργημα του εφηβικού του μυαλού. Ο ίδιος έλεγε, ότι μπορούσε να ακούσει στην κυριολεξία τους ήρωές του να μιλάνε, πριν τους βάλει ακόμα στο χαρτί. Οι άνθρωποι του χωριού με τα σκαμμένα πρόσωπα και τα χέρια γεμάτα ρόζους έκαναν τη φαντασία του να οργιάζει και τον παρακινούσαν να γράψει διηγήματα με

ήρωες τους ταπεινούς ανθρώπους, τους μεροκαματιάρηδες, όπως τους ζούσε τα καλοκαίρια στη Ραψάνη. Ιστορίες θλιβερές και χαρούμενες συγχρόνως αλλά και τόσο δυνατές που θα έκαναν και την πιο σκληρή καρδιά να χτυπήσει από συγκίνηση.

Ο Μίμης είχε κάνει δικό του τον ίσκιο απ' το Καραγάτσι του Αϊ Θανάση. Πολλά λέγανε γι αυτό το δένδρο στο χωριό. Ότι ήταν στοιχειωμένο, ότι στον κορμό του κατοικούσαν νύφες που άμα σου μιλούσαν και τις απαντούσες σου παίρναν τη φωνή... Αυτά έλεγε η γριά Αναστάσινα η καντηλανάφτισσα, που πίστευε ότι και τον Μίμη τον είχαν μαγέψει τα στοιχειά που ήταν κρυμμένα στον κορμό του δένδρου. Αλλιώς δεν εξηγούνταν που όλη μέρα, παλικάρι πράμα, ήταν κάτω απ' τον ίσκιο του και διάβαζε, έγραφε κι αγνάντευε. Άσε που είχε ακουστεί στο χωριό ότι απαρνήθηκε τον πατέρα του κι έκανε πατέρα το δένδρο του Αϊ Θανάση, το Καραγάτσι και πήρε τ' όνομά του. Σίγουρα ήταν αλλοπαρμένος, έτσι πίστευε η γριά καντηλανάφτισσα και κάθε πρωί που τον έβλεπε σταυροκοπιόταν.

Το απόγευμα πάλι ο κομπός και λεβεντόκορμος νέος ανηφόριζε τα γκαλτερίμια για να χαθεί μεσ' τα πλατάνια του **ανήλιου**. Κι όταν έπαιρνε η αποσπερνή δροσιά κατηφόριζε για τη **γαστέρνα** να συναντήσει το Θωμά, το Χρήστο, τον Αλέκο.

Χρόνια ολόκληρα... κάθε καλοκαίρι στη Ραψάνη. Μικρό παιδάκι με τη μητέρα του και τα αδέρφια του. Ως φοιτητής αλλά και αργότερα με τις αδελφές του, τη Φωφώ και τη Ροδόπη η οποία αντιμετώπιζε πρόβλημα υγείας και το κλίμα της Ραψάνης την ωφελούσε.

Την αγαπούσε τη Ραψάνη. Ήθελε πάντα να τη θυμάται, έτσι όπως την έζησε στα πρώτα χρόνια της νιότης του. Αναμνήσεις, ρέμβη της ψυχής, αναπόληση, διαφαίνονται στις περιγραφές του. Τα κείμενά του που αφορούν τη Ραψάνη δοσμένα με χιούμορ και αγάπη, με λάμψη και κομψότητα. Με μια ισορροπημένη αρμονία. Υπάρχουν συγκρούσεις αλλά όχι άγριες. Παρουσιάζονται εναλλαγές αλλά όχι απότομες. Μέσα από τις σελίδες τους, ζει η Ραψάνη των παιδικών, των εφηβικών αλλά και των κατοπινών χρόνων με τις αρχές του τόπου, με τους απλοϊκούς ανθρώπους, με τους λαϊκούς τύπους, με τους παραθεριστές από την Αθήνα, με τους τύπους του καφεeneίου, με το κρασί, με τα τραγούδια. Η ατμόσφαιρα της Ραψάνης του 1915, του 1925 και του 1930.

Κάθε σελίδα και μια ιστορία, κάθε γραμμή και μια φωνή από τα περασμένα. Ευλαβικές αναπολήσεις από το χωριό μας, που μας ανοίγουν τις καρδιές, αλλά και τα μονοπάτια της μνήμης, γυρίζοντάς μας πίσω στο παρελθόν.

Οι ήρωές του, άνθρωποι που ξέρουν να συγχωρούν, που μέσα από τη δυστυχία ψάχνουν και βρίσκουν την αισιοδοξία, που μέσα από το σκοτάδι ψάχνουν για ακτίνες με φως, άνθρωποι που ξέρουν να ελπίζουν. Στα διηγήματά του διαφαίνεται βαθιά διείσδυση στις ψυχές των ηρώων του.

Διαβάζοντάς τα ο κυρ Γιάννης ο πρόεδρος, ο κυρ Κώστας, ο δάσκαλος ο Θεωδωρής, ο κύριος αστυνόμος, ο γραμματικός του ειρηνοδικείου, ο γιατρός, ο φαρμακοποιός ο Αλέκος ο αιώνιος φοιτητής, ζουν και κινούνται ανάμεσά μας. Άνθρωποι χωρίς κακίες και πάθη, αγνοί, απλοί και αφελείς.

Μέσα από τα διηγήματά του αναπνέουν άνθρωποι με ευαισθησίες, που ζουν μια ζωή άλλοτε αρμονική και ωραία και άλλοτε ταραγμένη σε μια γαληνεμένη ατμόσφαιρα, σε μια ειδυλλιακή γωνιά λουσμένη στο απαλό φως. Μέσα στις σελίδες τις γεμάτες ήλιο, λουλούδια, δένδρα και αρώματα, πνοές της Άνοιξης, του καλοκαιριού και του Φθινοπώρου, περιγράφεται το συναίσθημα και η ζωή. Ο στοχασμός του είναι υψηλός, μεγαλόπνοος και πλούσιος. Ζούσε για να στοχάζεται, στοχαζόταν για να ζει..

Με το φίλο του Χρήστο είχαν δεθεί με αναμνήσεις προσωπικές, με ντοκουμέντα συγκινητικά του καιρού εκείνου, με νύχτες φεγγαρόλουστες σε ακομπανιαμέντο κιθάρας στη βεράντα του Φιλιππίδη και στο εξοχικό κέντρο της γαστέρας, όπου ο Καραγάτσης με την ωραία βαρύτονη φωνή του τραγουδούσε "Εγώ τα πίνω και το λέω". "Και στις πλάκας τις ανηφοριές".

Άφησε τα ίχνη της περπατησιάς του από το σπίτι όπου έμενε ως τον Αϊ Θανάση, ως το Ανήλιο, τ' αλώνια, την Αγία Παρασκευή όπου πήγαινε κάθε μέρα. Σητός, ολόρθος και λίγο απόκοσμος ο Καραγάτσης της πρώτης του νιότης.

Η προσωπικότητά του περιτριγυριζόταν από ένα μυστήριο ή τουλάχιστον την είχαν περιβάλλει με μυστήριο η εποχή του και οι άνθρωποι της Ραιψάνης.

Εκτός από μεγάλος συγγραφέας ο Καραγάτσης ήταν κι ένας γοητευτικός άνδρας. Μεγάλο μέτωπο, μαύρα μαλλιά, αδρό πρόσωπο, ωραίος με τη γενικότερη εκείνη έννοια της ομορφιάς, με τη σύνθετη ακτινοβολία που ξέρει να επιβάλλεται και να κατακτά αμέσως.

Κι όπως έλεγε ο φίλος του ο Θωμάς, ο οποίος ζούσε πια μόνιμα στην Αθήνα και με τον οποίο είχανε συχνή επαφή, όλες οι γυναίκες τον θαύμαζαν και τον αγαπούσαν. Κι εκείνος, τις γυναίκες που ήταν σνομπ και ψεύτικα μοντέρνες, τις πείραζε, τις σατίριζε. Σάρκαζε τις άλλες εκείνες που πόζαραν ως "πρωτοπόροι" και χειραφετημένες. Αγαπούσε τη

γυναίκα την τρυφερή και γλυκιά, την καλλιεργημένη, τη γυναίκα-γυναίκα. Αυτό ήταν το γυναικείο ιδανικό του. Μια τέτοια γυναίκα παντρεύεται στα 1935 τη Νίκη Καρυστινάκη, ζωγράφο, απόφοιτο της Σχολής Καλών Τεχνών, κόρη του Ανδριώτη καπετάνιου Λεωνίδα Καρυστινάκη.

Μετά το θάνατο και της αδελφής του Ροδόπης Τζουλιάδου "της κύριας διευθυντού" της Αβερωφείου Γεωργικής Σχολής, στα 1937 δεν θα έλθει ξανά στη Ραψάνη.

Γύρω στα 1943 συνδέεται με τον Παντελή Χορν και το γιο του Τάκη, τον Μυριβίλη, τον Ρήγα Γκόλφη, το Συνοδινό, τη Μυρτιώτισσα, Όλοι τους συχνάζουν στο φιλολογικό σαλόνι της Άννας Ξυλά. Επίσης συνδέεται με στενή φιλία με τον Οδυσσέα Ελύτη. Μαζί περνούν τα καλοκαίρια στην Άνδρο. (απ' όπου η φωτογραφία)

Αργότερα, γύρω στα 1950 θα ταξιδέψει με δημοσιογραφική αποστολή στην Αμερική, στην Ιταλία, στη Γαλλία, Αυστρία, Ουγγαρία, Τουρκία, Αίγυπτο και στην Ανατολική Αφρική.

Ταξιδευτής μεγάλος και ακούραστος, δεν γινόταν παρά να γράψει και για τους τόπους που γνώρισε, κυνηγώντας την περιπέτεια και την ομορφιά στις περιπλανήσεις του. Μας έδωσε τις ωραίες του εκείνες ταξιδιωτικές σελίδες, τις εικόνες και τις περιπλανήσεις του στον κόσμο, έτσι όπως εκείνος ήξερε να τις βλέπει. Δεν τον ενδιέφεραν μόνο τα μουσεία και τα μνημεία ενός τόπου. Τον ενδιέφερε η ζωή, η ζωή σε κάθε της έκφανση και ο άνθρωπος.

Κατά τη διάρκεια της περιήγησής του στην Αμερική δεν θα παραλείψει να επισκεφθεί τον παιδικό του φίλο Νάσο ο οποίος βρίσκεται εγκατεστημένος στο Νόξβιλ του Τενεσσί, καθηγητής στο εκεί πανεπιστήμιο. Η σχέση τους είχε βαθιές ρίζες. Τους δένανε τα παιδικά τους χρόνια στη Ραψάνη με γλυκειές και τρυφερές αναμνήσεις. Θα μείνουν μαζί 10 ολόκληρες μέρες, θα επισκεφθούν τα Απαλάχια όρη και τον οικισμό των Ινδιάνων Τσερόκυ. Θα ταξιδέψουν μαζί στο παρελθόν στις αναμνήσεις μιας ολόκληρης εποχής γεμάτης ρομαντισμό. Θα επιστρέψει γεμάτος καινούργιες εντυπώσεις, επηρεασμένος από την αισιόδοξη ατμόσφαιρα του Νότου.

Το 1952 πεθαίνει ο κυρ Γιάννης. Ο Χρήστος θα λάβει ένα τηλεφώνημα που θα του λέει: "Αδελφέ μου Χρήστο, δεν σε συλλυπούμαι για το θάνατο του πατέρα σου, γιατί δέχομαι κι εγώ συλλυπητήρια Μ. Καραγάτσης".

Το Νοέμβριο του 1958 ο Θωμάς πληροφορεί τον αδελφό του Χρήστο ότι ο Καραγάτσης έπαθε σοβαρή καρδιακή προσβολή, αλλά διέφυγε τον κίνδυνο.

Το Μάιο του 1960 ο Χρήστος βρίσκεται στην Αθήνα. Τηλεφωνεί στον Καραγάτση για να συναντηθούνε. Τον καλεί χαράματα στις 6 σ' ένα

καφεενεδάκι στον Πειραιά. Τον τελευταίο καιρό αν και άρρωστος κατεβαίνει κάθε πρωί στον Πειραιά και παρακολουθεί τη ζωή του λιμανιού. Είναι το υλικό για το νέο του βιβλίο. Γράφει ένα μυθιστόρημα που δεν θα τελειώσει ποτέ...

Η πρώτη κουβέντα που είπε στο Χρήστο όταν συναντήθηκαν ήταν "Συναντιόμαστε για τελευταία φορά... πεθαίνω"... Κι ο Χρήστος του απάντησε "Δε σε πιστεύω, μ' έχεις συνηθίσει, μια ζωή πλάθεις μύθους, φαντασίες και ιστορίες". Μα όταν τον κοίταξε στα μάτια κατάλαβε ότι σοβαρολογούσε..., ότι ο αγώνας του με την αρρώστια και το θάνατο δεν θα ήταν μακρύς,

Έζησε νέος, ωραίος, δυνατός. Ζωή γιομάτη, μεστή πέρα ως πέρα, που πέρασε μέσα από αλλαγές και ιστορικές καμπές, από πολέμους, από πάθη πολιτικά, από στιγμές δόξας και ταπεινοσύνης. Τα χρόνια δεν τα ένιωσε ποτέ. Έμεινε πάντα το φλογερό και ρομαντικό αγόρι που στο πρώτο μισό του περασμένου αιώνα τριγύριζε στα καλντερίμια της Ραψάνης, στητός, ολόρθος, παλικάρι.

Στις 14 Σεπτέμβρη του 1960 στην Αθήνα, το τέλος ήρθε. Ο Καραγάτσης δεν υπάρχει πια... Ο θάνατος ήρθε σαν μαύρος καβαλάρης. Η αίσθηση του τέλους κάθε ζωής γυρόφερνε και μπερδευόταν στη σκέψη του, τον τελευταίο καιρό, μαζί μ' όλες τις ομορφιές της φύσης, της καρδιάς του μεγαλείου του ανθρώπινου. "Οι μοναδικές ομορφιές είναι προνόμιο του θανάτου..." είχε γράψει κάπου.

Ο ρομαντικός μαζί και ορθολογιστής, ο ονειροπόλος και ρεαλιστής, ο φιλοσοφημένος, ο χιουμορίστας, ο άνθρωπος με το μεγάλο ηθικό ανάστημα, ο Μίτια Καραγάτσης φεύγει. Αφήνει πίσω του ένα έργο μεγάλο, χιλιάδες σελίδες που έκλεισαν μέσα τους την ψυχή, τη ζωή, έναν - έναν τους χτύπους της καρδιάς της ρωμιοσύνης όλης. Ξεφυλλίζοντας τα βιβλία του θα τους ακούσετε...

Και αν γυρίσετε πίσω σας εκεί στο βάθος του δρόμου θα δείτε μια σκιά σιγά - σιγά να πλησιάζει. Μια σκιά λεπτή, ψιλή, επιβλητική. Σταματάει για λίγο στο σπίτι των Αναγνωστοπουλαίων και λέει στο φίλο του Αλέκο και την αδελφή του Βέρα ότι θα τους περιμένει στον **Αϊ Θανάση**, κάτω από το Καραγάτσι, εδώ που τον περιμένει η νιότη του κι ύστερα θα πάνε μαζί ως τ' **Ανήλιο** και ως την **Αγία Παρασκευή**. Η σκιά πλησιάζει, ξεχωρίζω το πρόσωπο, τα χείλη, το βλέμμα ζεστό, ονειροπόλο και βελούδινο. Ένα όραμα που πλησιάζει. Έφτασε μπροστά μας. Το μειδιάματά του έχει κάτι απόκοσμο. Μια θλίψη διάχυτη. Έφτασα λέει η σκιά. Έπειτα από όσα σας είπε η κόρη του φίλου μου Χρήστου θα με αναγνωρίσετε. Είμαι ο Καραγάτσης.